

Geachte raad,

Mijn naam is Wiebe Willig, directeur van Henri Willig kaas. Met respect voor mens, dier en natuur, zijn wij kaasmaker, exporteur, en verkopen onze kaas in onze eigen winkels. Op de Zaanse Schans nam mijn vader Kaasboerderij de Catharinahoeve in 1991 over van familie De Ruijter.

Ons totale bedrijf voorziet in het inkomen van 40 boerenbedrijven en 530 medewerkers, waarvan 55 op de Zaanse Schans. Ook werken we met veel lokale ondernemers in Waterland en de Zaanstreek. De Catharinahoeve is onze belangrijkste winkel in een uitdagende sector en het is één van de levensaders van ons bedrijf.

Wij brengen eerlijke, in toenemende mate biologische kwaliteitsproducten naar de consument en dat doen wij in een uitdagende markt waarin veehouderij gedwongen krimpt, toerisme actief wordt ontmoedigd en de gevolgen van de coronacrisis nog dagelijks worden gevoeld.

De Catharinahoeve is in onze bedrijfsvoering van groot belang en wij hebben decennia lang gewerkt aan de wereldwijde promotie ervan. Met een team van drie vertegenwoordigers onderhouden we contacten met honderden touroperators in 75 landen. Ons eerste onderwerp van gesprek met deze touroperators is steevast de Zaanse Schans.

Op de Zaanse Schans zien wij zeker noodzaak om goed onderhoud te plegen om de schans aantrekkelijk te houden. Dit is ook de voornaamste taak van Stichting Zaanse Schans en die heeft daarvoor de beschikking over meer dan 3 miljoen euro aan huur en parkeerinkomsten, ruimschoots genoeg om het onderhoud voor de hele schans te doen.

Als ondernemers zijn wij gewend en genooddaakt om zorgvuldig met onze inkomsten om te springen. Helaas in handen van de erfgoedpartijen gaat het geld vaak op aan heel andere zaken. Plat gezegd, het is baantjescarroussel met 5 miljoen euro aan personeelskosten. Mensen die hun dag vullen met het uitbesteden van kostbare nutteloze onderzoeken aan dure adviesbureaus. Vrijwilligers worden steeds meer vervangen door betaalde professionals. Een kwast of hamer hebben deze professionals niet in de hand, dus blijft het onderhoud al jaren het kind van de rekening.

De meer dan 1 miljoen euro kostende mislukte pilot heeft al uitgewezen, bezoekers zitten niet te wachten op een dure toegangskaart. Veruit de meeste bezoekers komen hier voor een mooie wandeling over de schans, maken een paar mooie foto's, bezoeken de klomp, de kaas, wellicht een molen, eten een pannenkoek en rekenen na 2,5 uur 15 euro af voor het parkeren. En nu komt daar een toegangskaart van 17,50 per persoon bij.

Het narratief dat wordt geschetst is als volgt: Zonder maatregelen is het niet mogelijk om het erfgoed goed te beheren en te onderhouden. Zonder onderhoud gaat het erfgoed op termijn van 5 tot 7 jaar verloren. En zonder erfgoed is er geen Zaanse Schans.

Maar zijn de erfgoedpartijen dan armlastig?

Nee, de stichting Zaanse Schans is ook zonder subsidie prima winstgevend en had eind 2023 een eigen vermogen van ruim 12 miljoen. De Zaanse molen heeft een eigen vermogen van 3,5 miljoen. In 2023 hadden de erfgoedpartijen - nog zonder subsidie - 6,3 miljoen euro aan inkomsten waar het totale onderhoud wel 6 keer van kan worden betaald. In 2024 en 2025 moeten deze inkomsten verder gestegen zijn.

Het echte probleemkind is Het Zaanse Museum. Deze was al verliesgevend voordat Gemeente Zaanstad in 1999 besloot om het naar de Zaanse Schans te verhuizen omdat Berenschot had voorspeld dat de toeristen het museum volop zouden gaan bezoeken. De toerist bleek echter helemaal geen interesse te hebben in het Zaanse Museum.

Het Zaanse Museum maakte in 2023 weliswaar een winst van 57.000 euro, maar dat was niet gelukt zonder de 2 miljoen subsidie van de Gemeente Zaanstad. En nu wil het Zaanse Museum graag voor tientallen miljoenen gaan verbouwen. Het doel is nu om de toerist, die geen interesse heeft in het museum, op te laten draaien voor deze investeringen.

De Gemeente gaat volgens de plannen de komende 10 jaar 75 miljoen publieksgeld investeren in, tsja waarin eigenlijk? Een hek? Het omleggen van een fietspad? Of het verbouwen van het Zaanse Museum? Nergens in de plannen wordt dat toegelicht.

De jaarkosten van de erfgoedpartijen stijgen daar bovenop van 8 naar 20 miljoen. Maar waaraan precies weet niemand. Aan opstartkosten? Aan nog meer advieskantoren? En natuurlijk, er moeten directeurs en managers en assistenten bij. Je mag hopen dat er een potje bij zit voor onderhoud, want daar ging het uiteindelijk toch over? Of sneuvelt dat potje dan vroegtijdig als blijkt dat de kaartopbrengsten toch wat tegenvallen en de kapitaalslasten en de salarissen van al die directeurs toch ook betaald moeten worden?

Het doel is dat bezoekers langer gaan verblijven. Klinkt leuk, maar als mensen twee keer zo lang verblijven stijgt juist de drukte en daalt de parkeercapaciteit en opbrengst met 50%, nergens komt dat in de exploitatiebegroting naar voren.

Wat mij duidelijk is, de investering van publieksgeld wordt gigantisch, het maakt dat er geen weg terug lijkt, terwijl het afbreukrisico immens is. Ondernemers worden blootgesteld aan risico's op grote schade omdat onze klanten de toegang tot onze bedrijven ernstig wordt belemmerd. In het compenseren van deze schade wordt in het plan niet voorzien, wat ondernemers dwingt om hun schade juridisch te verhalen.

Geachte raad, er rust op u een grote verantwoordelijkheid om te beslissen over deze belangrijke kwestie. De Zaanse Schans is geen pretpark. Ik wil u vragen, hou de schans openbaar en ga geen toegang heffen, laat staan een absurde prijs van 17 euro 50. Kijk eens goed naar de uitgaven van de erfgoedpartijen en ontdek dat er geld genoeg binnenkomt om alle benodigde onderhoud van te plegen. En alsjeblieft, draai de Schans niet de nek om met dit slechte plan. Liever ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Ik dank u voor uw aandacht.

FINANCIELE STAND VAN ZAKEN	STICHTING ZAAANSE SCHANS		ZAANS MUSEUM		ZAAANSE MOLEN		ZAAANSE TIJD (2019 obv begr)		GEZAMENLIJK	
ERFGOEDPARTIJEN	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
BATEN										
Eigen inkomsten	2.046.236	3.157.110	1.187.954	1.604.238	1.952.884	1.418.244	143.284	146.649	5.330.358	6.326.241
Subsidies	214.187	220.559	1.347.195	2.010.496	29.699	71.207			1.591.081	2.302.262
Totale Baten (excl. buitengewone)	2.260.423	3.377.669	2.535.149	3.614.734	1.982.583	1.489.451	143.284	146.649	6.921.439	8.628.503
LASTEN										
Huisvesting	533.292	687.199	380.554	545.190	497.643	629.833	22.369	32.852	1.433.858	1.895.074
Personeel	927.021	1.569.737	1.716.039	2.331.203	204.320	381.477	84.830	113.857	2.932.210	4.396.274
Kantoorkosten	36.876	37.485	82.154	83.120			11.939	4.542	130.969	125.147
Algemene kosten	274.643	227.272	52.391	77.325	181.705	275.592		7.667	508.739	587.856
Marketing/PR	77.672	137.049	119.755	81.844			3.433	3.892	200.860	222.785
Museale kosten			214.561	389.083	96.277		9.260		320.098	389.083
Afschrijving	227.275	200.864	58.553	49.783	720.194	271.229	3.840		1.009.862	521.876
Rente	21.946	111.855					1.671	544	23.617	112.399
Totale Lasten	2.098.725	2.971.461	2.624.007	3.557.548	1.700.139	1.558.131	137.342	163.354	6.560.213	8.250.494
Winst/Verlies	161.698	406.208	-88.858	57.186	282.444	-68.680	5.942	-16.705	361.226	378.009
EIGEN VERMOGEN	12.229.683	12.245.553	33.565	-641.013	1.741.946	3.475.859	139.444	110.108	14.144.638	15.190.507

Bron: jaarverslagen 2019 en 2023 erfgoedpartijen